

РУДОМІНО-ДУСЯТСЬКА ОЛЕНА ВОЛОДИМИРІВНА

*кандидат психологічних наук, доцент провідний науковий співробітник
лабораторії екологічної психології Інституту психології імені Г.С.Костюка
НАПН України, м. Київ*

**БЛАГОПОЛУЧЧЯ ЛЮДИНИ ЯК ПРОБЛЕМА
СУЧАСНОГО ЛЮДИНОЗНАВСТВА**

У статті розглядається проблема взаємодії наук про людину у дослідженні феномену людського благополуччя. Представлені підходи до визначення цього феномену у філософській етиці, економічних, політичних науках, медицині та екології. Виділені методологічні принципи, які об'єднують ці підходи, коли йдеться про рішення практичних завдань підвищення людського благополуччя. Виділяється специфіка вивчення людського благополуччя у психології, яка зумовлена особливостями детермінації психічних явищ. Зазначається, що врахування іншими галузями психологічних закономірностей при визначенні чинників досягнення людиною благополуччя, відкриває нові можливості у пошуку шляхів його підвищення.

Ключові слова: *людське благополуччя, соціальне благополуччя суспільства, психологічне благополуччя, сучасне людинознавство.*

Актуальність досліджень благополуччя людини зумовлена практичними запитамі із різних сфер суспільного життя (економічного, політичного, освіти, охорони здоров'я) до держави та її інституцій. Політика, спрямована на захист та підвищення благополуччя громадян, є однією з головних функцій будь-якої держави. Саме тому феномен благополуччя здавна вивчається у науках про людину та суспільство. Характерною рисою його вивчення сучасною наукою є те, що він все більше стає міждисциплінарною проблемою, відбувається певна інтеграція теоретико-методологічних підходів до дослідження благополуччя у різних галузях знань. Такі зміни зумовлені процесами взаємодії наук у вивченні людини, які, в свій час призвели до формування системи наукового людинознавства (Б.Г.Ананьев). Сьогодні філософські, економічні, правові, соціологічні аспекти проблеми людського благополуччя активно розробляються у сучасному людинознавстві Цією проблемою займаються суспільствознавчі науки, медицина та екологія, вона входить в предметне поле психології. Між-

дисциплінарний статус проблеми людського благополуччя зумовлений багатовимірністю цього явища, що, в свою чергу, спричинене складністю самого феномену людини, яка виступає одночасно і як біологічний індивід, і як суб'єкт праці, пізнання, спілкування, і як особистість - представник людства в його історичному та соціально-культурному існуванні. Формуючись і виявляючись в різних зв'язках людини із світом, аспекти людського буття стають предметом все більш детального вивчення суспільних дисциплін, входять у сферу інтересів природничих і технічних наук [3].

Однак, рішення питання взаємодії різних галузей та дисциплін у формуванні цілісного уявлення про природу людського благополуччя наштовхується на складнощі переводу теоретичних знань в практичні моделі, проекти, програми, реалізація яких наблизить наше суспільство до високого рівня людського благополуччя. Метою статті є встановлення напрямків взаємодії та ліній перетину наук про людину у дослідженні феномену людського благополуччя, як необхідної ланки на шляху розробки сучасних стратегій та практичних шляхів його підвищення у постіндустріальному світі.

Представимо основні лінії та напрямки дослідження людського благополуччя у соціогуманітарному знанні. У філософських науках феномен благополуччя пов'язують з етичними засадами людського буття. Він тлумачиться як стан духовної гармонії, спокою та щастя, які зумовлені високим рівнем морального розвитку людини [4]. З цих позицій головним засобом забезпечення благополуччя виступає створення умов (економічних, політичних, освітніх, виховних тощо) для формування особистості, яка живе у злагоді із собою та світом. Показниками благополуччя при цьому виступають альтруїзм, наявність моральних цінностей, духовні прагнення людини [14].

Іншим чином розглядається благополуччя людини у політичних науках, які акцентують увагу на питанні залежності особистого благополуччя від благополуччя суспільства. Тут здавна обговорюється поняття «загального блага», яке визначається як такі умови соціального життя, за яких може бути реалізованим благо кожної людини. Забезпечення загального блага має бути головною метою політичної діяльності будь-якої держави [6]. У зв'язку із цим оформлюється поняття соціальної політики як напрям-

ку діяльності держави, що спрямований на забезпечення благополуччя громадян. Така політика виступає системою заходів, які сприяють соціальній стабільності та громадянській згоді у суспільстві на основі реалізації принципів соціальної справедливості та солідарності, соціальних гарантій у поєднанні із індивідуальною відповідальністю [7].

Виділення політичної площини вивчення проблеми людського благополуччя зумовило підвищення інтересу до неї з боку правознавства, у якому концептуально оформилося поняття «права людини». У сучасному розумінні права людини – це фіксовані законодавчо її соціальні можливості у різних сферах суспільно-економічного життя, які забезпечують певні життєві стандарти [8]. Сучасне правознавство включає в поняття благополуччя людини її захищеність та безпеку її життєдіяльності.

Іншим чином тлумачиться поняття благополуччя людини у економічних науках, які встановлюють його матеріальні основи. Благополуччя тут розглядається як матеріальний добробут людини. Коло економічних питань забезпечення благополуччя стосується в першу чергу державної економічної політики у сфері регулювання ринкових відносин, яка має утворювати баланс між економічною вигодою та соціальною справедливістю.

У медицині поняття благополуччя розглядається в аспекті здоров'я та фізичного потенціалу людини. Фізичне благополуччя – це гарне самопочуття, тілесний комфорт і одночасно бажання активності та діяльності. Донедавна вважалося, що фізичне благополуччя людини зумовлене переважно біологічними чинниками. Однак сьогодні саме в науках, які вивчають людину у її індивідуально-організмичних та тілесних якостях (медицина, біологія людини, медична екологія) виразно виділяється прагнення до інтеграції з іншими галузями знань у вивченні фізичного здоров'я та благополуччя. Найважливішим завданням тут проголошується розробка системного підходу до визначення здоров'я. Прикладом може слугувати системний підхід до здоров'я, який базується на думці про залежність рівня фізичного благополуччя від рівня задоволеності базових потреб людини – біологічних, психічних та соціальних. Таким чином виділяються соціальні, матеріальні, духовні чинники фізичного благополуччя людини, що ставить нові проблеми для наук, які досліджують людину [10].

До поняття благополуччя людини звертається й екологія. Ця наука тлумачить благополуччя як залежне від стану та умов довкілля, доводить, що сучасний стан довкілля зумовлює екологічне неблагополуччя як людства в цілому, так і окремої людини і формує стратегії гармонізації відносин людства із природою з метою досягнення екологічного благополуччя. Проблему залежності благополуччя людини від екологічного благополуччя суспільства активно вивчають практично орієнтовані галузі екології - соціальна екологія та медична екологія. Тут аналізуються медичні показники, здоров'я популяції, хвороби, пов'язані з навантаженнями на середовище: шум, загазованість тощо. Також збирається статистика оцінки групами людей екологічної безпеки різних джерел життєзабезпечення - води, повітря, ступеня засміченості навколишнього середовища. На цій основі вдосконалюється як екологічне законодавство, так і політика його реалізації.

По при відмінності у підходах до визначення людського благополуччя у різних галузях знання про людину, їх об'єднує кілька важливих моментів, які визначають стратегічні напрямки діяльності державних інституцій будь-якої країни, якщо вони зацікавлені у підвищенні благополуччя громадян.

По-перше, всі ці галузі єдині у думці, що перераховані вище аспекти та прояви людського благополуччя взаємозалежні та впливають один на одний. Наголошується на тому, що досягнення загального благополуччя є неможливим за умов благополуччя лише в окремих сферах людського буття (фізичного, професійного, соціального). Благополуччя людини традиційно оцінюють за показниками матеріального добробуту, фізичного благополуччя, соціального благополуччя у вузькому розумінні, професійного благополуччя тощо [2]. Благополуччя людини – це інтегральний показник її функціонування, її життєздатності у світі, взаємовпливів та взаємозбагачень окремих проявів, сторін, аспектів її активності.

По-друге, для більшості наук, які вивчають феномен благополуччя людини, є характерним єдиний підхід до визначення провідних чинників як загального благополуччя, так і окремих його аспектів. Воно розглядається у зв'язках та залежностях (економічних, політичних, правових, соціальних) із соціальним благополуччям суспільства. Про це свідчать співпа-

діння у змісті та показниках загальноприйнятих у соціальних науках складових оцінки соціального благополуччя та благополуччя людини.

Як видно із таблиці 1, соціальне благополуччя суспільства оцінюється за економічними показниками рівня життя та соціальними показниками якості життя. Аналогічно, благополуччя людини оцінюється за економічними показником матеріального добробуту та соціальними показниками здоров'я та безпеки.

Таблиця 1.

Складові оцінки соціального благополуччя суспільства та благополуччя людини

Соціальне благополуччя суспільства	
Показники за економічною складовою: середньодушовий дохід, прожитковий мінімум	Показники за соціальною складовою: соціальна захищеність населення, безпека населення, якість медичного обслуговування
Благополуччя людини	
Показники за економічною складовою: Матеріальний добробут	Показники за соціальною складовою: Безпека людини Здоров'я людини

Досить часто поняття соціального благополуччя взагалі розглядають як таке, що має складну структуру, включають до нього уявлення про благополуччя індивіда, людських спільнот, суспільства в цілому[9].

Нарешті, більшість наук об'єднує ідея прямих та безпосередніх зв'язків та залежностей між явищами благополуччя суспільства та людини. Такі зв'язки виглядають наступним чином: **соціальне благополуччя суспільства ↔ благополуччя людини**. Наголос на домінуванні такого типу зв'язків між суспільним та людським благополуччям є закономірним та необхідним для рішення завдань суспільного розвитку, формування соціально орієнтованої державної політики тощо.

Існування загальних об'єднуючих засад у розробці проблеми людського благополуччя різними галузями знань про людину є основою формування :

1. Законодавчої політики, яка забезпечує вплив соціального благополуччя суспільства на людський добробут кожного його члена. Провідним чинником соціальної політики держави, регулятивним механізмом соціального та людського благополуччя є соціальні закони та державні соціальні програми, визначені державою соціальні стандарти надання соціальних послуг населенню. При цьому соціальна захищеність та безпека населення як чинники людського благополуччя в першу чергу залежать від досконалості системи соціального законодавства (пенсійного, трудового, медичного, освітнього).

2. Розробки системи впровадження законодавчої політики на різних рівнях державного устрою, визначення структури і функцій виконавчих органів (державних і місцевого самоврядування) з точки зору їх можливостей забезпечити відповідність показників людського благополуччя стану економічного і соціального розвитку суспільства.

3. Визначення критеріїв та стратегій оцінки діяльності органів влади щодо забезпечення такої відповідності.

Спільним завданням людинознавства є також завдання визначення методології оцінки зворотного впливу благополуччя людини на різні аспекти державної політики щодо забезпечення соціального благополуччя суспільства в цілому. Такий вплив є важливим предметом соціологічних досліджень, які збирають більш-менш узагальнену статистику задоволення фізичних, матеріальних, соціальних потреб різних груп та спільнот. Низький рівень задоволення тих чи інших потреб свідчить про соціальне неблагополуччя суспільства в певному аспекті. Виділяються зони найбільшого неблагополуччя для подальшого коригування або зміни економічної та соціальної політики. Однак методологія таких досліджень на виходить на межі лінійних залежностей: **соціальне благополуччя суспільства ↔ благополуччя людини** чи загалом, чи у окремих їх аспектах.

Іншим чином, входить поняття благополуччя в проблематику психологічних досліджень, хоча й тут залишаються численні лінії перетину з людинознавчими науками, які розробляють відповідні питання. У психо-

логії мова йде не просто про благополуччя, а про психологічне, суб'єктивне благополуччя людини, яке виражається у переживанні внутрішньої гармонії, щастя, задоволеності собою та своїм життям.

У своєму концентрованому вигляді психологічне вивчення благополуччя націлене на встановлення закономірностей, які не вписуються більш-менш в зазначену лінійну залежність **«соціальне благополуччя суспільства ↔ благополуччя людини»**. Безліч життєвих фактів свідчить про те, що такі протиріччя мають місце. Наприклад, відомо, що відсоток суїцидів в країнах з високим рівнем соціального благополуччя суспільства не відрізняється від показників в країнах з вкрай низьким рівнем соціального благополуччя. З іншого боку, існує фактологічний матеріал, присвячений опису особистостей, які переживали кращі моменти свого життя, внутрішній комфорт і щастя у вкрай скрутних соціальних умовах. У цих випадках на перший план виступає суб'єктивна, психологічна реальність, яка опосередковує або протистоїть впливу зовнішніх факторів.

Дослідників цікавлять причини і наслідки відносної незалежності переживання благополуччя від наявних умов життя людини. Ці причини та наслідки шукають у певному складі особистості як особливому сполученні властивостей темпераменту особистості та позитивних рис характеру [5], у наявності внутрішньої індивідуальної системи координат, з якою людина співставляє власне психологічне благополуччя [16] у результатах відбору цілей, занять, яким віддається перевага, в цілому у формуванні певного способу життя [17]. Останнім часом активно розробляється підхід, який пов'язує психологічне благополуччя людини з осмисленістю її життя. Тут психологічне благополуччя розглядається як інтегральний показник рівня спрямованості людини на реалізацію життєвих цілей [13].

На нашу думку, важливим, однак практично не представленим є суб'єктно-діяльнісний підхід до вивчення особистості, на основі якого можна виділити нові важливі чинники психологічного благополуччя особистості. Цей підхід реалізує принцип детермінізму, в тлумаченні С.Л.Рубінштейна "зовнішнє діє через внутрішнє" з підкресленням активності внутрішніх умов. Категорія суб'єкта розкривається як домінування внутрішніх умов детермінації над зовнішніми. Тут виявляється активна роль людини-суб'єкта, яка полягає у перетворенні зовнішніх впливів

відповідно властивостям та логіці розвитку соціальної психіки суб'єкта. Сам процес перетворення, навіть несприятливих зовнішніх впливів, може виступати чинником психологічного благополуччя, бо досить часто змінюється на краще внутрішня реальність. Особистість, перетворюючи зовнішнє, тим самим створює нові умови для свого подальшого розвитку. Внутрішнє розвивається, набуває більш глибокого змісту в процесі перетворення зовнішнього. Безумовно, не кожна особистість, яка намагається подолати чи змінити несприятливі обставини, відчуває певний психологічний комфорт та задоволеність собою та своїм життям у цій боротьбі. Особистість у такій перетворюючій активності має виступати як суб'єкт. За висловом А. В. Брушлінського "Людина як суб'єкт - це вища системна цілісність всіх її найскладніших та суперечливих якостей" [1, с. 10] (). Системна цілісність психічних властивостей означає, що на суб'єктному рівні якісно змінюються внутрішні умови, через які діють зовнішні чинники та впливи. В цілому, завдяки суб'єктній активності, людина виходить за межі визначених умов та ситуацій, до яких необхідно пристосовуватися, підіймається над ними, цілеспрямовано змінює зовнішній світ. При цьому певна суверенність та автономність внутрішніх умов суб'єкта проявляється в процесах їх саморуху, саморегуляції, саморозвитку, таким чином суб'єкт містить у собі самому джерело свого розвитку [12].

Досліджуючи суб'єктну проблематику, зокрема, вирішуючи завдання емпіричної верифікації поняття "суб'єктна активність особистості", В.А.Петровський експериментально виявив феномен надситуативної активності, у якому проявляється суб'єктність людини та закладені умови її подальшого розвитку. Цей феномен полягає в тому, що за деяких умов особистість ставить перед собою без спонукання або примусу мету, надлишкову стосовно вимог ситуації, у якій вона знаходиться [11]. Стимулює людину до постановки такої мети особливе завдання: самопізнання, самовираження, оцінки особистістю своїх можливостей.

В цілому, за В.А. Петровським, надситуативна активність в будь якій сфері визначається за такими показниками: 1) людина ставить перед собою завдання без примусу ззовні; 2) ці завдання надлишкові по відношенню до заданої або поставленої раніше мети, вони можуть навіть уповільнювати, чи робити взагалі невизначеним процес її досягнення; 3) постановка таких

завдань та дії по їх вирішенню детермінуються внутрішніми станами людини, а не вимогами ситуації; 4) ситуація, що в результаті складається, обов'язково фруструє інші потреби людини: будь то насолода, благополуччя, вигода, успіх і т.д.; 5) оскільки ситуація створена самою людиною, вона несе відповідальність за результати власних дій; 6) вільне прийняття на себе відповідальності за невизначений результат своїх дій є показником самопородження людини як суб'єкта.

На жаль, в психологічних дослідженнях не підіймається питання суб'єктної детермінації психологічного благополуччя, хоча ймовірно, що саме розвинена суб'єктність особистості дозволяє переживати їй найвищі людські почуття, відчувати смак життя в найскладніших життєвих ситуаціях. Людина, що сформувалася як цілісний суб'єкт долає звичні межі свого повсякденного життя, підіймається над цими межами, цілеспрямовано змінює ситуацію із впевненістю у своїх силах як носія відповідальності за своє життя.

Психологія взаємодіє з іншими науками про людину у вивченні проблеми людського благополуччя, досліджуючи закономірності та механізми переживання психологічного благополуччя/неблагополуччя у складних обставинах, спричинених різкими змінами у різних сферах людського буття (економічній, політичній, соціальній, екологічній, фізичного комфорту та здоров'я) [15].

На нашу думку, вивчення суб'єктності людини як чинника продуктивного вирішення нею складних життєвих проблем без виснаження своїх психічних та фізичних ресурсів, із збереженням позитивного світосприйняття та віри у себе є важливим завданням психології у сучасних умовах. Інші галузі знань про людину можуть збільшити свій потенціал у розробці стратегій підвищення людського благополуччя, якщо будуть враховувати у своїх розвідках закономірності досягнення та переживання психологічного благополуччя.

Підсумуємо результати проведеної теоретичного аналізу проблеми взаємодії наук про людину у вивченні феномену людського благополуччя. Показано, що різні людинознавчі галузі, по при специфіку підходів до вивчення цього феномену, все більше інтегруються на основі єдиних методологічних засад, коли йдеться про розробку стратегій та практичних шляхів підвищення людського благополуччя. В контексті цієї ідеї, виділяється специфіка психологічного вивчення людського благополуччя, яка зумов-

лена особливостями детермінації психічних явищ як дії зовнішніх умов через активні внутрішні умови. Зазначається, що врахування специфіки психологічного детермінізму іншими галузями знань, відкриває нові можливості у рішенні питання підвищення людського благополуччя.

Список використаних джерел

1. Абульханова-Славская К.А., Брушлинский А.В. Философско-психологическая концепция С.Л.Рубинштейна / К.А. Абульханова-Славская, А.В. Брушлинский. – М.: Наука, 1989. – 248 с. с. 10
2. Агапов Е.П. Феномен человеческого благополучия / Е.П. Агапов. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа – elar.ufrj.br/bitstream/10995/38037/1/msip_2016_30.pdf
3. Ананьев Б. Г. Человек как предмет познания / Б.Г. Ананьев. – Л.: Изд-во ЛГУ им. А.А.Жданова, 1968. –340с.
4. Андреевский И. Благополучие / И. Андреевский // Энциклопедический словарь: в 86 т. / Ф.А. Брокгауз, И. А. Ефрон. – М., 1992. – Т.7. – С.52. – репр. изд.
5. Батурич Н. А., Башкатов С.А., Гафарова Н.В. Теоретическая модель личностного благополучия / Н. А. Батурич, С. А. Башкатов, Н. В. Гафарова // Вестник Южно-Уральского государственного университета. Серия «Психология». – 2013. – Т. 6. — № 4. – С. 4-14.
6. Гумплович Л. Социология и политика / Л. Гумплович ; пер. с нем. – К. : Вид-во: НКО, 2001. – 240 с.
7. Жуков В.И. Социальная политика и социальное образование в России / В.И. Жуков. – М.: Союз, 1998. – 32 с.
8. Конвенция о защите прав человека и основных свобод. – Рим, 4 ноября 1950 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа – http://www.irs.in.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=276:1&lang=ru&Itemid=
9. Костина Е.Ю. Социальное благополучие и социальная безопасность в условиях глобализации современного общества / Е.Ю.Костина // Universum: Общественные науки: электрон. научн. журн. – 2015. – № 6 (16) [Электронный ресурс]. – Режим доступа – universum.com/ru/social/archive/item/2277
10. Никифоров Г.С. Здоровье как системное понятие / Г.С.Никифоров // Психология здоровья. Учебник для вузов. – СПб.: Питер, 1998. –235 с.
11. Петровский В.А. Личность в психологии: парадигма субъектности / В.А. Петровский. – Ростов-на-Дону: Феникс, 1996. – 512 с.
12. Рубинштейн С.Л. Из научного наследия / С.Л.Рубинштейн // Вопросы психологии. – 1979, – №5. – С. 141 – 150.
13. Фесенко П.П. Что такое психологическое благополучие? Краткий обзор основных концепций / П.П.Фесенко // Научные труды аспирантов и докторантов Московского гуманитарного университета. – 2005. – № 9 (46). – М.: Изд-во Моск. гуманитар. ун-та, 2005. – С. 35 – 48.

14. Фромм Э. Бегство от свободы. Человек для себя / Э. Фромм. – М.: Изд-во «Мидгард», 2000. – 672 с.
15. Ширяева О.С. Психологическое благополучие личности в экстремальных условиях / О.С.Ширяева // автореф. дисс. на соискание ученой степени канд. психол. наук. – Хабаровск, 2008. – 27 с.
16. Diener E. Subjective well-being // Psychological Bulletin. – 1984. – 95. –
17. P. 542–575.
18. Ryff C.D. Psychological well-being in adult life // Current Directions in Psychological Science. – 1995. – 4. – P. 99–104.

References

1. Abul'hanova-Slavskaja K.A., Brushlynskiy A.V. Fylosofsko-psyhologicheskaja koncepcija S.L.Rubynshtejna / K.A. Abul'hanova-Slavskaja, A.V. Brushlynskiy. – М.: Nauka, 1989. – 248 s. s. 10
2. Agapov E.P. Fenomen chelovecheskogo blagopoluchija / E.P. Agapov. – [Электронный ресурс]. – Rezhym dostupa – elar.urfu.ru/bitstream/10995/38037/1/msip_2016_30.pdf
3. Anan'ev B. G. Chelovek kak predmet poznaniya / B.G. Anan'ev. – L.: Yzd-vo LGU im. A.A.Zhdanova, 1968. – 340s.
4. Andreevskiy Y. Blagopoluchye / Y. Andreevskiy // Энциклопедический словарь: в 86 т. / F.A. Brokgauz, Y. A. Efron. – М., 1992. – Т.7. – С.52. – repr. yzd.
5. Baturyn, N. A., Bashkatov S.A., Gafarova N.V. Teoretycheskaja model' lichnostnogo blagopoluchija / N. A. Baturyn, S. A. Bashkatov, N. V. Gafarova // Vestnyk Juzhno-Ural'skogo gosudarstvennogo unyversyteta. Seryja «Psychologija». – 2013. – Т. 6. — № 4. – С. 4-14.
6. Gumplovych L. Socyologija y polytyka / L. Gumplovych ; per. s nem. – K. : Vyd-vo: NKO, 2001. – 240 s.
7. Zhukov V.Y. Socyal'naja polytyka y socyal'noe obrazovanye v Rossyy / V.Y. Zhukov. – М.: Sojuz, 1998. – 32 s.
8. Konvencija o zashhyte prav cheloveka y osnovnyh svobod. – Rym, 4 nojabrja 1950 g. [Электронный ресурс]. – Rezhym dostupa – http://www.irs.in.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=276:1&lang=ru&Itemid=
9. Kostyna E.Ju. Socyal'noe blagopoluchye y socyal'naja bezopasnost' v uslovijah globalizacyy sovremennoho obshhestva / E.Ju.Kostyna // Universum: Obshhestvennye nauky: elektron. nauchn. zhurn. – 2015. – № 6 (16) [Электронный ресурс]. – Rezhym dostupa – universum.com/ru/social/archive/item/2277
10. Nykyforov G.S. Zdorov'e kak systemnoe ponjatye / G.S.Nykyforov // Psyhologija zdorov'ja. Uchebnyk dlja vuzov. – SPb.: Pyter, 1998. – 235 s.
11. Petrovskiy V.A. Lychnost' v psyhologyy: paradygma sub'jektivnosti / V.A. Petrovskiy. – Rostov-na-Donu: Fenyks, 1996. – 512 s.
12. Rubynshtejn S.L. Yz nauchnogo nasledija / S.L.Rubynshtejn // Voprosy psyhologyy. – 1979, – №5. – С. 141 – 150.

13. Fesenko P.P. Chto takoe psyhologicheskoe blagopoluchye? Kratkij obzor osnovnykh koncepcij / P.P.Fesenko // Nauchnye trudy aspirantov y doktorantov Moskovskogo gumanitarnogo unyversyteta. – 2005. – № 9 (46). – M.: Yzd-vo Mosk. gumanitar. unta, 2005. – S. 35 – 48.
14. Fromm Э. Begstvo ot svobody. Chelovek dlja sebja / Э. Fromm. – M.: Yzd-vo «Mydgard», 2000.– 672s.
15. Shyrjaeva O.S. Psyhologicheskoe blagopoluchye lychnosty v ekstremal'nykh uslovyjah / O.S.Shyrjaeva // avtoref. dyss. na soyskanye uchenoj stepeny kand. psyhol. nauk. – Habarovsk, 2008. – 27 s.
16. Diener E. Subjective well being // Psychological Bulletin. – 1984. – 95. – P. 542–575.
17. Ryff C.D. Psychological well being in adult life // Current Directions in Psychological Science. – 1995. – 4. – P. 99–104.

Рудомино-Дусятская Е.В.

Благополучие человека как проблема современного человекознания.

В статье рассматривается проблема взаимодействия наук о человеке в исследовании феномена человеческого благополучия. Представлены подходы к определению этого феномена философской этикой, экономической, политической науками, медицинской и экологией. Выделены методологические принципы, которые объединяют эти подходы, когда речь идет о решении практических задач повышения человеческого благополучия. Показана специфика изучения человеческого благополучия в психологии, обусловленная особенностями детерминации психических явлений. Отмечается, что учет другими отраслями знаний психологических закономерностей при определении факторов достижения человеком благополучия, открывает новые возможности в поиске путей его повышения.

Ключевые слова: *человеческое благополучие, социальное благополучие общества, психологическое благополучие, современное человекознание.*

Rudomino-Dusiatska O.

Human Well-Being as a Problem of Modern Humanology

The article deals with the problem of the interaction of humanities and social sciences in the study of the phenomenon of human well-being. The approaches to the definition of this phenomenon by philosophical ethics, economic, political sciences, medicine and ecology are presented. It emphasizes the general methodology of these sciences in solving practical problems of improving human well-being. The specificity of studying human well-being in psychology, due to the laws of psychological determinism, is shown. It is noted that the humanities and social sciences should take into account psychological laws when they examine the factors for achieving well-being.

Keywords: *human well-being, social well-being of society, psychological well-being, modern humanology.*